

Тимчасова готовність відображає особливості та вимоги майбутньої ситуації. Її основними рисами є відносна стійкість, дієвість впливу на процес діяльності, відповідність структури готовності оптимальними умовами досягнення мети.

Найважливішим фактором готовності до вступу і успішного навчання в є характер навчальної мотивації, її енергетичний рівень та структура. Деякі автори прямолінійно ділять мотивацію навчальної діяльності на недостатню і позитивну, відносячи до останньої пізнавальні, професійні і навіть моральні мотиви. У такій інтерпретації виходить прямолінійний і майже однозначний зв'язок позитивної мотивації з успішністю навчання. При більш диференційованому аналізі мотивів навчальної діяльності виділяють спрямованість на отримання знань, на отримання професії, на отримання диплома. Існує прямий кореляційний зв'язок між спрямованістю на отримання знань і успішністю навчання. Два інші види спрямованості не виявили такого зв'язку.

Старшокласники та випускники, націлені на отримання знань, характеризуються високою регулярністю навчальної діяльності, цілеспрямованістю, сильною волею. Ті ж, хто спрямований на отримання професії часто проявляють вибірковість, ділячи дисципліни на «потрібні» і «не потрібні» для їх професійного становлення, що може позначатися на академічну успішність.

Таким чином, одним із основних завдань сучасних педагогів стає формування у майбутніх студентів стійкої мотивації до вступу та навчання впродовж життя, що допоможе їм визначитися професійно та стати кваліфікованими спеціалістами.

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СТУДЕНТІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

***Я. Д. Цігельман,**
студентка 2 курсу спеціальності «Психологія»,
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
Науковий керівник: К. М. Васюк, к. психол. н., доцент*

Сучасний світ висуває багато вимог для комунікації. Зараз майже кожна професія передбачає спілкування з людьми. Як відомо, емоційний інтелект має велике значення у становленні характеру та

індивідуальності кожної людини. Саме він визначає такі риси, як емпатія, здатність працювати в колективі, вміння керувати своїми емоціями. Багато хто вважає, що в спілкуванні з людьми звичайний інтелект не такий важливий, як емоційний, і що він впливає на успіх у професійній діяльності та в сім'ї. Також існує думка, що в групі людей, які займаються однією і тією ж самою діяльністю, переважає певний рівень емоційного інтелекту. Наприклад, у працівників з технічної сфери цей рівень може бути нижчим, ніж у педагогів чи лікарів. Це актуально для дослідження, тому що, знаючи свій рівень емоційного інтелекту, людина краще зрозуміє, яка професія буде їй краще підходити.

Метою нашого дослідження було з'ясувати вплив рівня емоційного інтелекту студентів на обрану спеціальність.

Поняття «емоційний інтелект» першочергово почало цікавити саме американських дослідників. Згодом його почали вивчати в Україні, Росії та інших країнах пост-радянського союзу, і дане поняття неоднаково визначають представники різних країн.

Отже, основна ідея Д. Гоулмана така: існують різні види інтелекту, в тому числі емоційного, який може допомогти людині в різних сферах життя. З точки зору вченого, це інший спосіб бути розумним, що виражається в тому, як людина ставиться до себе і вибудовує взаємини з іншими. Гоулман виділяє чотири основних складових емоційного інтелекту: самосвідомість, самоконтроль, емпатія і навички відносин. Людина, яка має високий рівень EQ (емоційного інтелекту), приємна у спілкуванні, намагається уникати конфліктних ситуацій, самодостатня і незалежна, реалістично оцінює свої здібності. Згідно з визначенням Д. Гоулмана, емоційний інтелект – це комплекс навичок і здібностей в області розуміння, розпізнавання своїх і чужих відчуттів чи емоцій, а також в області контролю чи управління своїми переживаннями і почуттями інших людей. Отже, молоді люди можуть обирати спеціальність у ВИШі, виходячи з того, як вони вміють спілкуватися з людьми та розуміти їх, який рівень емпатії має, чи вміє контролювати власні почуття.

На думку Дж. Мейера, П. Селовея і Д. Карузо, емоційний інтелект включає 4 складові: 1) сприйняття та ідентифікація емоцій; 2) використання емоцій для підвищення ефективності мислення та діяльності; 3) здатність розуміти, що виражає та або інша емоція, аналіз емоцій; 4) свідоме управління емоціями для особистісного зростання і покращення міжособових відносин. Якщо виходити з цього поняття, то майбутні студенти при виборі професії можуть

опиратися на те, як вони можуть використовувати власні почуття для досягнення найкращого результату.

Термін «емоційний інтелект» вперше використали американські психологи П. Селовей і Дж. Мейер для позначення особливого комплексу психічних властивостей, таких, як уміння розбиратися у власних почуттях, вміння регулювати власні емоції та емоції інших.

Однією з найбільш відомих і визнаних моделей емоційного інтелекту є концепція Р. Варона, який його визначив як всі некогнітивні здібності, знання і компетентність, що дають людині можливість успішно справлятися з різними життєвими ситуаціями. Даним автором встановлено п'ять великих сфер компетенцій, в кожній з яких відзначаються такі специфічні навички, що ведуть до досягнення успіху; пізнання власної особистості (поінформованість про власні емоції, впевненість у собі, самоповага, самореалізація, незалежність); міжособистісне спілкування (міжособистісні взаємини, соціальна відповідальність, співпереживання), адаптація (рішення проблем, оцінка реальності, пристосування), управління стресовими ситуаціями (стійкість до стресу, імпульсивність, контроль), переважаючий настрій (щастя, оптимізм). Інакше кажучи, дана модель об'єднує знання та навички в емоційній сфері, а також особисті якості (наприклад, адаптивність, оптимізм). На основі цієї теорії можна зробити висновок, що при виборі спеціальності слід дивитися на дані сфери компетенцій.

В Україні вивчення емоційного інтелекту набуло значного поштовху у зв'язку з дослідженнями І. Ф. Аршави, О. І. Власової, С. П. Дерев'янка, Н. В. Ковриги, Е. Л. Носенко та ін.

Специфічний теоретико-методологічний підхід до вивчення емоційного інтелекту розроблено Е. Л. Носенко. Емоційний інтелект розглядається у контексті єдності зовнішнього і внутрішнього щодо детермінації психічного. Так, якщо розмежувати «внутрішнє» і «зовнішнє» у феномені емоційного інтелекту, то, на думку Е. Л. Носенко та Н. В. Ковриги, можна говорити про його інтелектуальну складову як про внутрішнє, а про емоційну, як про зовнішнє. Уявлення людини про адекватність тієї чи іншої форми поведінки, те, що визначає вибір конкретної форми поведінки з декількох можливих альтернатив, можна вважати внутрішньою, а самі характеристики протікання емоційної поведінки (його зміст, кількісні та якісні характеристики) – зовнішньою. Емоційний інтелект не тільки відображає певний аспект внутрішнього світу людини, але й породжує конкретні форми розумної зовнішньої поведінки.

Крім того, на противагу іноземним дослідникам, Г. Г. Гарськовою психологічній науці було вперше використане поняття емоційний інтелект. Таким чином, інтелект – це здатність розуміти стосунки особи, що репрезентуються в емоціях і управляти емоційною сферою на основі інтелектуального аналізу і синтезу. Необхідною умовою емоційного інтелекту, як пише далі Г. Г. Гарськова, є розуміння емоцій суб'єктом. Кінцевим продуктом емоційного інтелекту є ухвалення рішень наоснові віддзеркалення і осмислення емоцій. У російській та українській психології Д. В. Люсіним пропонується двокомпонентна структура емоційного інтелекту як здібності до розуміння своїх і чужих емоцій и керування ними. Згідно з автором, емоційний інтелект - це конструкт, який має подвійну природу. З однієї сторони він пов'язан з когнітивними здібностями, а з іншої – з особистісними характеристиками, які прямо впливають на рівень та індивідуальні особливості емоційного інтелекту. З огляду на це, можна сказати, що при обиранні професії потрібно знати, які людина має здібності та які конкретні форми поведінки зазвичай обирає для себе.

Ще одна вітчизняна дослідниця І. М. Андрєєва, на відміну від іноземних науковців, виділяє наступні структурні компоненти емоційного інтелекту: 1) розпізнавання власних емоцій; 2) самоконтроль; 3) розуміння емоцій, емпатія; 4) самомотивація. Таким чином, емоційний інтелект являє собою сукупність емоційних і соціальних здібностей, таких, як здатність до розуміння власних емоцій і емоцій інших людей, до управління емоційною сферою і самомотивації. Всі структурні компоненти емоційного інтелекту взаємопов'язані, а їх тісна взаємозалежність сприяє ефективній міжособистісній взаємодії. Ця теорія схожа на теорію Гоулмана та так само звертає увагу молоді саме на розуміння своїх та чужих емоцій, здатність керування своїми почуттями.

Практичною користю тут є те, що проаналізовано не лише точки зору на поняття емоційного інтелекту, але й можливе використання цієї інформації при виборі школярами майбутньої професії. Крім того, аналіз показав різницю точок зору науковців Америки та вітчизняних дослідників.

Таким чином, можна зробити висновок, що рівень емоційного інтелекту може впливати на вибір майбутньої професії, тож його роль важливо відзначати при цьому.